

Timo Karjalainen
17.7.2013
timokarjalainen.fi

Ei synny hyvää tulosta ilman muuttumattomuutta

Jotta totuus ei unohtuisi 3

Ihmisten kannattaa oman etunsa takia alkaa vastustaa tahoja, jotka väittävät kaiken olevan muuttuvaista ja jotka tällä perusteella haluavat liiketaloudellisista, poliittisista tai muista syistä muuttaa asioita ja pahimmillaan ”kaiken”. Se on yhtä järjetöntä kuin ajatus, että mikään ei saisi muuttua. Todellisuus ei noudata orjallisesti vain musta-valkoista joko- tai-logiikkaa (JTL), vaan usein komplementaarista sekä-että-logiikkaa (SEL). Koskaan ei ole niin, että joko kaikki muuttuu tai mikään ei muutu. Aina ja kaikkialla vain joku asia muuttuu ja toinen asia ei muutu. Muutoksen ja muuttumattomuuden liitto on myös sosiaalisessa maailmassa yhtä varmaa kuin fysiikan paljastamisissa luonnonlaeissa, jotka luultavasti parhaiten ja ihmisille hyödyllisimmällä tavalla ilmentävät muuttumattomien ja muuttuvien seikkojen komplementaarista yhteyttä.

Muutos ja muuttumattomuus siis täydentävät toisiaan tieteellisessä, loogisessa ja käytännöllisessä katsannossa komplementaarisena sekä-että-suhteena ja sitä täydentävänä joko- tai-suhteena. Logiikassa ja käytännöllisessä katsannossa komplementaarisuuden periaate edellyttää sekä JTL:n että SEL:n käyttämistä. Sosiaalisessa maailmassa on paljon ehdottomasti ja absoluuttisesti muuttumattomia, hyvin merkityksellisiä sääntöjä ja muita tosiseikkoja, jotka ovat verrattavissa fysiikan luonnonlakeihin. Luonnonlakien sekä niihin verrattavien sosiaalisesti merkityksellisten invarianssien tunnistamiseen ja tunnustamiseen perustuu ihmisten hyvinvointia merkittävästi edistäneiden eli joskus hyödyllisiä ja toisinaan hyödyttömiä tai haitallisia muutoksia aikaansaaneiden tieteiden ja teknologioiden voittokulku. Luonnontieteiden, tietojenkäsittelytieteiden, matematiikan ja logiikan kehitys osoittavat tämän tosiasiksi.

Muutoksen ja muuttumattomuuden kiehtova komplementaarinen suhde on aina innostanut ja hdelmöttänyt ihmisten ajattelua ja toimintaa, mutta myös johtanut traagisiin hirmutekoihin. Uskon, että Sokrates olin komplementaarisuuden kannattaja. The Economist-lehden artikkelin ¹ aiheuttamassa lukijakeskustelussa todettiin, että Sokrates kritisoi aikansa monijumalallisuutta ja kannatti radikaalia näkemystä yhdestä jumalasta. Tosin historia muistaa hänet myös ateistina. Tätä politiikointiin ja monien jumalien palvontaan viehtyneet Ateenan vapaat miehet eivät voineet sulattaa. Miten lienee aikamme Suomessa?

¹ Socrates in America, Arguing to death, The Economist, Dec 17th 2009 , <http://www.economist.com/node/15108704>

Muutos voi johtaa asioita parempaan tai huonompaan, kuten taantumiaan, lamaan tai kulttuurin rappioon. Tämän Euroopan pimeä 1000-vuotinen keskiaika osoitti. Lähihistoriastakin löytyy varottavia esimerkkejä. Rappeutumisen uhka ei koske vain valtioita ja muita yhteisöjä, kuten joitakin yrityksiä. Se koskee nykytietämyksen valossa lähes välttämättömästi myös ja etenkin ihmisyyksiä.

Yleensä yksilön muutos parempaan alkaa lapsuudessa ja nuoruudessa ja huipentuu joillakin hyvin toimeliaaseen keski-ikään. Sen jälkeen monilla alkaa silmin nähtävä rappeutuminen. Jonkun luonnonsäännön voimasta yksilön alkaa vaihtelevassa kronologisessa iässä *lähes väistämättä* rappeutua elollisena organismi, ellei tiede kehitä keinoja manipuloida keinotekoisesti telomeereja, jotka säätelevät yksilöiden vanhenemisprosesseja.

Hiirikokeissa on jo onnistuttu merkittävästi hidastamaan hiirten vanhenemista, pian varmasti myös ihmisillä, jotka haluavat elää pitkään terveinä ja toimintakykyisinä. Näihin asioihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota. Kannattaa puntaroida yksilöiden ja yhteisöjen turhan varhaisen rappeutumisen ehkäisemisessä käytettävissä olevien uusien keinojen yhteiskunnallisia syitä ja seurauksia sekä niihin liittyviä mahdollisuuksia ja uhkia suomalaisesta, globaalista ja universaalista katsannosta.

Toivon, että Himanen ja muut Sinisen kirjan jatko-osan kirjoittajat ottavat muuttumattomiin todellisuuden elementteihin tukeutuvien, kestävin ja totuudenmukaisin argumentein kantaa säilyttävän eli konservatiivisen sekä muutoshakuisen, mutta ei välttämättä edistyksellisen yhteiskuntapolitiikan jännitteisiin. Toiseksi toivon, että he tarjoavat ihmisten käyttöön todellisia vaihtoehtoja eri näkökannoilta hyvin puntaroituine mahdollisuuksineen ja uhkineen.

Sininen kirja oli edellä mainitussa suhteessa aika vaisu, melkein kuin sixpackin hallitusohjelman pragmaattisfilosofinen perustelu. Filosofien ja tiedemiesten kannattaisi tunkeutua syvemmälle ja laajemmalle yhteiskunnan kehittämiseen mahdollisuuksia avaaviin positiivisiin näkymiin ja vältettävissä oleviin yhteiskunnallisiin uhkiin. Tärkeätä on tunnistaa ja tunnustaa päivänselvät kognitiiviset ja eettiset ristiriitakohdat sekä kuvata uskottavasti ne ihmisten käytössä olevat keinot, joilla voidaan hallita ristiriitoja viisaasti. Tätä viisautta tarvitaan, jotta suomalaiset ja muut ihmiset eläisivät ja menestyisivät mahdollisimman hyvin ja pitkään jo tässä elämässä, eikä vain tuonpuoleisessa, jos sielläkään.